

MỘT SỐ HƯỚNG DẪN MỞ ĐẦU VỀ R/RSTUDIO

KHÓA BỒI DƯỚNG GIẢNG VIÊN KHU VỰC MIỀN BẮC 2023

"THỐNG KÊ HIỆN ĐẠI VỚI PHẦN MỀM THỐNG KÊ R" (TS. Nguyễn Thị Nhung Đại học Thăng Long – biên soạn TS. Ngô Thị Thanh Nga – trình bày)

NỘI DUNG

- 1 Thống kê mô tả trên R
- 2 Khoảng tin cậy và kiểm định trên R
- Tương quan và hồi quy trên R

Thống kê mô tả trên R

Bảng tần số

x là tập dữ liệu		
Hàm	Công dụng	
table(x)	Tính tần số của các phần tử trong x	
prop.table(table(x))	Tính tần suất của các phần tử trong x	
cumsum(table(x))	Tính tần số tích lũy của các phần tử trong x	
cumsum	Tính tần suất tích lũy của các phần tử	
(prop.table(table(x)))	trong ×	

Phân tổ dữ liệu

Trong R, Hàm cut được sử dụng để phân tổ dữ liệu:

Rectangular Sni

cut(x, breaks, labels, right, include.lowest, dig.lab)

trong đó

x véc tơ dữ liệu dạng số cần được phân tổ.

breaks véc tơ số (ít nhất hai tọa độ) gồm các điểm chia hoặc là một số

nguyên dương (lớn hơn hoặc bằng 2) chỉ số tổ.

labels nhãn của các tổ, theo mặc định labels = NULL, các nhãn được

xây dựng dưới dạng nửa khoảng (a, b].

right dạng logic, nếu right = TRUE tổ có dạng (a, b], nếu right

= FALSE tổ có dạng [a, b), mặc định right = TRUE.

include.lowest dạng logic, nếu include.lowest = TRUE thì tổ đầu chứa giá

trị nhỏ nhất của các điểm chia (khi right = TRUE) hoặc tổ cuối

chứa giá trị lớn nhất của các điểm chia (khi right = FALSE),

mặc định include.lowest = FALSE.

dig.lab số nguyên dương chỉ số chữ số trong điểm chia (trong trường hợp

không gán nhãn cho các khoảng chia), mặc định dig.lab = 3.

Hàm vẽ hình bậc cao

Hàm vẽ hình bậc cao

Dưới đây là một số hàm vẽ hình bậc cao thường gặp trong R:

plot(x)	tạo ra các điểm có tọa độ $(i, x_i), i = \overline{1, n}$ với $x = (x_1, x_2, \dots, x_n)$	
plot(x, y)	tạo ra các điểm có tọa độ $(x_i, y_i), i = \overline{1, n}, \text{ với } x = \overline{1}$	
	$(x_1, x_2, \dots, x_n), y = (y_1, y_2, \dots, y_n)$	
hist(x)	vẽ biểu đồ phân phối tần số của véc tơ dữ liệu x	
barplot(x)	vẽ biểu đồ thanh với cao độ của các phần tử cho trong véc tơ x	
pie(x)	vẽ biểu đồ hình tròn với cao độ của các phần tử cho trong véc tơ x	

boxplot(x)	vẽ biểu đồ hộp và râu của véc tơ dữ liệu x	
	vẽ tại tọa độ x , y một số hình như: hình tròn, hình chữ nhật, hình	
	vuông, hình sao, hình nhiệt kế hoặc dạng biểu đồ hộp và râu	

Tham số trong hàm vẽ hình

Cách sử dụng chi tiết những hàm này để vẽ hình, ta có thể đọc trong phần trợ giúp (help) tương ứng với mỗi hàm. Từng hàm có những tham số riêng, tuy nhiên, có một số tham số sau (với giá trị mặc định cho tương ứng) được dùng chung cho nhiều hàm:

add=FALSE	nếu add=TRUE thì hình đang vẽ sẽ chèn thêm vào hình vẽ trước (nếu có)	
axes=TRUE type="p"	nếu axes=FALSE thì không vẽ các trục và hộp bao quanh miêu tả kiểu vẽ: "p" (points) dạng điểm; "l" (lines) dạng	
xlim, ylim xlab, ylab main sub	đoạn thẳng; "b" (both points and lines) dạng các điểm được nối bởi đoạn thẳng; "o" (overstruck) dạng các điểm được nối bởi đoạn thẳng nhưng đoạn thẳng đi qua các điểm; "h" (histogram) dạng thẳng đứng; "s" (stair steps) dạng bậc thang; "n" (no plot) không có kiểu gì cả giới hạn của trục nằm ngang và trục thẳng đứng tên của trục nằm ngang và trục thẳng đứng (kiểu kí tự) tiêu đề của hình vẽ (kiểu kí tự)	

Tham số trong hàm vẽ hình

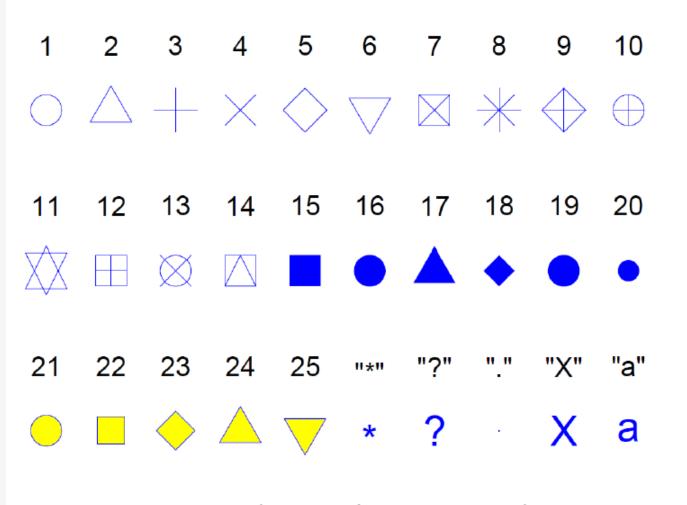
Các hàm vẽ hình bậc thấp

points(x)	thêm các điểm $(i, x_i), i = \overline{1, n}$, vào hình vẽ với $x = \overline{1, n}$		
	(x_1, x_2, \dots, x_n)		
points(x,y)	thêm các điểm tọa độ $(x_i, y_i), i = \overline{1, n}$ vào hình vẽ với		
	$x = (x_1, x_2, \dots, x_n), y = (y_1, y_2, \dots, y_n)$		
lines(x,y)	thêm các đoạn thẳng nối các điểm (x_i, y_i) với		
	$(x_{i+1}, y_{i+1}), i = \overline{1, n-1}$ vào hình vẽ		
text(x,y,labels)	viết đoạn văn bản có nội dung ở labels		
	tại tọa độ (x,y) ; kiểu sử dụng điển hình là		
	<pre>plot(x,y,type="n"), text(x,y,name)</pre>		
mtext(text, side	viết đoạn văn có nội dung ở text bên lề của cạnh thứ		
	k, k = 1, 2, 3, 4 của hình		
segments (x_0, y_0, x_1, y_1)	thêm đoạn thẳng nối điểm (x_0, y_0) và (x_1, y_1) vào hình		
arrows $(x_0, y_0, x_1, y_1,$	thêm đoạn thẳng nối điểm (x_0, y_0) và (x_1, y_1) cùng		
code)	với mũi tên ở (x_1, y_1) nếu code=2 và ở (x_0, y_0) nếu		
	code=1 và ở cả hai nếu code=3		

Tham số trong hàm vẽ hình

abline(a,b)	thêm đường thẳng với tung độ gốc là a và độ dốc là b	
	vào hình	
abline $(h=y_0)$	vẽ thêm đường thẳng $y = y_0$ song song với trục nằm	
	ngang vào hình	
abline $(v = x_0)$	vẽ thêm đường thẳng $x = x_0$ song song với trục thẳng	
	đứng vào hình	
abline $(lm(y \sim x))$	vẽ thêm đường thẳng hồi qui tuyến tính mẫu vào hình	
$rect(x_1, y_1, x_2, y_2)$	vẽ thêm hình chữ nhật mà trái, phải, dưới, trên tương	
	ứng giới hạn bởi x_1, x_2, y_1, y_2	
polygon(x,y)	vẽ thêm một đa giác nối các điểm có tọa độ ở x, y	
legend(x,y,legend)	điển lời chú thích tại điểm (x,y) với nội dung ở \log -	
	end	
title	điền tiêu đề và tiêu đề phụ của hình vẽ	
box	vẽ thêm khung bao quanh hình vẽ	
axis(side, vect)	vẽ thêm trục vào hình vẽ, trục dưới nếu side=1, trục	
	trái nếu side=2, trục trên nếu side=3, trục phải nếu	
	side=4, nội dung điền trên mỗi trục qua vect	
rug(x)	vẽ tại dữ liệu x trên trục nằm ngang những đoạn ngắn	
	thẳng đứng	

Tham số trong hàm vẽ hình: tham số pch

Hình 4.1: Một số kí hiệu điển hình của tham số pch

Biểu đồ phân phối tần số

Biểu đồ phân phối tần số

Trong R, để minh họa hình dáng của phân phối của tập dữ liệu bằng biểu đồ phân phối tần số, ta dùng hàm hist:

hist(x, breaks, freq, include.lowest, right, col, border, main, xlim, ylim, xlab, ylab, labels)

trong đó,

X	véc tơ dữ liệu dạng số cần vẽ biểu đồ
freq	dạng logic, nếu freq = TRUE các cột của biểu đồ mô tả tần số,
	nếu freq = FALSE các cột của biểu đồ mô tả tần suất mật độ
breaks	véc tơ số (ít nhất hai tọa độ) gồm các điểm chia giữa các cột hoặc
	là một số nguyên dương (lớn hơn hoặc bằng 2) chỉ số cột của biểu
	đồ
right	dạng logic, nếu right = TRUE thì các cột lấy phần tử trong
	khoảng dạng $(a,b]$, nếu right = FALSE thì trong khoảng dạng
	$[a,b),\mathrm{m}$ ặc định right = TRUE
include.lowest	dạng logic, nếu include.lowest = TRUE thì cột đầu tiên
	chứa giá trị nhỏ nhất của các điểm chia (khi right = TRUE)
	hoặc cột cuối cùng chứa giá trị lớn nhất của các điểm chia (khi

right = FALSE), mặc định include.lowest = TRUE

Biểu đồ phân phối tần số

hist(x, breaks, freq, include.lowest, right, col, border, main, xlim, ylim, xlab, ylab, labels)

trong đó,

col

border

main,xlab,ylab

xlim, ylim

labels

màu của các cột

màu đường biên của các cột

tên của biểu đồ, tên trục x, y

giới hạn trên các trục

dạng logic hoặc dạng kí tự điền tên trên đỉnh mỗi cột

Biểu đồ thân và lá

Biểu đồ thân và lá

Để vẽ biểu đồ thân và lá trong R, ta sử dụng hàm stem:

stem(x, scale, width)

trong đó,

x véc tơ dữ liệu dạng số.

scale tham số điều chỉnh chiều dài của biểu đồ, mặc định là 1.

width tham số điều chỉnh chiều dài của biểu đồ theo mong muốn, mặc định là 80.

Biểu đồ thanh

Biểu đồ thanh

Trong R, để vẽ biểu đồ thanh, ta dùng hàm barplot:

tên trục x, y.

giới hạn trên các trục.

barplot(height, names.arg, legend.text, beside, horiz, col, border, main, sub, xlab, ylab, xlim, ylim)

trong đó,

xlab, ylab

xlim, ylim

véc tơ hoặc ma trân dữ liệu dùng để vẽ biểu đồ. height names.arg tên viết dưới mỗi thanh hoặc nhóm các thanh trong biểu đồ. véc tơ gồm các kí tự hoặc dạng logic dùng để ghi chú thích trong biểu legend.text đồ. dạng logic, nếu beside = FALSE thì các thanh của biểu đồ được beside vẽ chồng lên nhau, nếu beside = TRUE thì các thanh được vẽ cạnh nhau. dạng logic, nếu horiz = FALSE thì các thanh được vẽ vuông góc với horiz trục nằm ngang với thanh đầu tiên nằm ở bên trái, nếu horiz = TRUE thì các thanh được vẽ song song với trục nằm ngang với thanh đầu tiên nằm ở dưới cùng. col màu của các côt. màu đường biên của các cột. border tên của biểu đồ. main, sub

Biểu đồ tròn

Biểu đồ hình tròn (hình bánh)

Trong R để vẽ biểu đồ hình tròn ta dùng hàm pie:

pie(x, labels, col, border, lty, main, sub)

x véc tơ dạng số thể hiện giá trị của mỗi hình quạt trong biểu đồ.

labels tên của những hình quạt trong biểu đồ.

col màu của các hình quạt.

border màu của đường ranh giới giữa các hình quạt.

lty kiểu nét vẽ của đường ranh giới giữa các hình quạt.

main, sub tiêu đề và tiêu đề phụ của biểu đồ.

Biểu đồ tán xạ

Biểu đồ tán xạ (phân tán)

Biểu đồ tán xạ hay biểu đồ phân tán là một trong những công cụ đồ thị quan trọng cho ta cái nhìn tương đối về dạng liên hệ của hai biến định lượng. Trong R biểu đồ tán xạ được vẽ qua hàm plot với tham số type="p". Một số tham số cần thiết của hàm plot trong trường hợp này được cho như sau:

trong đó

X, V type = "p"bty = "1"

tương ứng là véc tơ tọa độ của biến định lượng thứ nhất, thứ hai; main, xlab, ylab tên của biểu đồ, tên biến thứ nhất, biến thứ hai; kiểu vẽ gồm các điểm trên mặt phẳng; kiểu bao quanh biểu đồ giống hai trục tọa độ đề các Oxy.

Biểu đồ hộp và râu

4.3.2 Biểu đồ hộp và râu

Biểu đồ hộp và râu giúp ta minh họa các tham số thống kê như trung vị, tứ phân vị và các giá trị ngoại biên trên cùng một hình vẽ. Để vẽ biểu đồ hộp và râu trong R, ta dùng hàm boxplot

boxplot(x, names, border, col, horizontal)

trong đó,

x véc tơ dữ liệu dạng số.

names tham số ghi chú thích tên dưới mỗi biểu đồ.

border màu của râu, đường biên của hộp và giá trị ngoại biên.

col màu của hộp.

horizontal tham số logic chỉ cách vẽ biểu đồ, nếu horizontal=FALSE thì biểu

đồ được vẽ đứng, nếu horizontal=TRUE thì biểu đồ được vẽ ngang.

Đại lượng thống kê mô tả

R hỗ trợ nhiều hàm để tính các tham số thống kê mô tả, bảng sau cho ta một số hàm phổ biến:

Hàm	Công dụng	
mean(x)	tính trung bình cộng của các giá trị cho trong véc tơ x	
median(x)	tính trung vị của các giá trị cho trong véc tơ x	
which(table(x)	cho các giá trị của mode của các giá trị cho trong véc tơ x và	
==	vị trí theo table (x) của những giá trị mode này	
max(table(x)))		
summary(x)	cho các giá trị lớn nhất, nhỏ nhất, tứ phân vị thứ nhất, thứ hai,	
	thứ ba và trung bình của các giá trị cho trong véc tơ x	
quantile(x)	tính phân vị tùy ý của dữ liệu cho trong véc tơ x	
range(x)	cho giá trị nhỏ nhất và lớn nhất của dữ liệu cho trong véc tơ x	
var(x)	tính phương sai của các giá trị cho trong véc tơ x	
sd(x)	tính độ lệch chuẩn của các giá trị cho trong véc tơ x	
skewness(x)	tính hệ số bất đối xứng skewness của các giá trị cho trong véc	
	tơ x ở gói e1071	
kurtosis(x)	tính hệ số độ nhọn của các giá trị cho trong véc tơ x ở gói	
	e1071	

Khoảng tin cậy – Kiểm định

HÀM KHOẢNG TIN CẬY – KIỂM ĐỊNH THAM SỐ

Tham số	Hàm	Trường hợp	Gói
Trung bình	z.test	Phương sai đã biết	BSDA
	t.test	Phương sai chưa biết	
Tỷ lệ	prop.test		
Phương sai	var.test		

Khi dữ liệu thứ cấp, có thể dùng hàm zsum. test và tsum. test trong gói BSDA để tìm khoảng tin cậy/kiểm định cho trung bình.

z.test và t.test trong khoảng tin cậy cho trung bình

- z.test (x, sigma.x, conf.level)
 - x: véc tơ dữ liệu mẫu;
 - sigma.x: độ lệch chuẩn của tổng thể;
 - conf.level: số thuộc [0; 1] chỉ độ tin cậy của khoảng ước lượng,
 mặc định là 0.95

t.test (x, conf.level)

- x: véc tơ dữ liệu mẫu;
- conf.level: số thuộc [0; 1] chỉ độ tin cậy của khoảng ước lượng, mặc định là 0.95

prop.test trong khoảng tin cậy cho tỷ lệ

- prop.test(x, n, conf.level, correct)
 - x: số lần "thành công";
 - số lần thử nghiệm;
 - conf.level: số thuộc [0; 1] chỉ độ tin cậy của khoảng ước lượng, mặc định là 0.95;
 - tham số dạng logic chỉ xem có hay không sự điều chỉnh liên tục Yate,
 mặc định là correct=TRUE.

Kiểm định giả thuyết trung bình: z.test

- z.test (x, y = NULL, alternative = "two.sided", mu = 0, sigma.x = NULL, sigma.y = NULL)
- x: véc tơ dữ liệu mẫu thứ nhất.
 - y: véc tơ dữ liệu mẫu thứ hai/ NULL nếu chỉ có một tổng thể
 - sigma.x: độ lệch chuẩn của tổng thể thứ nhất.
 - sigma.y: độ lệch chuẩn của tổng thể thứ hai/ NULL nếu chỉ có một tổng thể
 - mu: hiệu chênh lệch của hai giá trị trung bình xác định theo giả thuyết không/trung bình theo giả thuyết không, mặc định bằng 0
 - alternative: chuỗi kí tự chỉ giả thuyết đối, alternative = c("two.sided",
 - "less", "greater") tương ứng chỉ giả thuyết đối là hai bên, bên trái, bên phải, mặc định là "two.sided".

Kiểm định giả thuyết về trung bình: t.test

- t.test (x, y = NULL, alternative = "two.sided", mu = 0, paired = FALSE, var.equal = FALSE)
- x: véc tơ dữ liệu mẫu thứ nhất;
 - y: véc tơ dữ liệu mẫu thứ hai/ NULL nếu chỉ có một tổng thể;
 - mu: giống z.test
 - alternative: giống z.test
 - var.equal: dạng logic chỉ phương sai hai tổng thế bằng nhau, mặc định là FASLE
 - paired: dạng logic chỉ chọn mẫu theo đôi, mặc định là FASLE

Kiểm định giả thuyết về tỷ lệ: prop. test

```
prop.test(x, n, p = NULL, alternative = c("two.sided", "less", "greater"), correct = TRUE)
```

x: véc tơ chỉ số lần "thành công" trong mỗi mẫu;

- n: véc tơ chỉ số lần thử nghiệm trong mỗi mẫu;
- p: véc tơ chỉ xác suất thành công;
- alternative: xem trong hàm z.test;
- correct: tham số dạng logic chỉ xem có hay không sự điều chỉnh liên tục Yate,
- mặc định correct=TRUE.

Kiểm định giả thuyết về phương sai: var. test

```
var.test(x, y, ratio = 1, alternative = c("two.sided", "less", "greater"))
```

- x: véc tơ dữ liệu mẫu thứ nhất;
- y: véc tơ dữ liệu mẫu thứ hai;
- ratio: tỉ số được giả thuyết của phương sai hai tổng thể, mặc định là 1, tức là
- phương sai hai tổng thể bằng nhau;
- alternative: xem trong hàm z.test;

chisq.test trong kiểm chi-bình phương

- Kiểm chứng tính độc lập: chisq.test(A)
 - A: ma trận dữ liệu
- Kiểm định mức phù hợp của một phân phối chisq.test(x, p)
 - x: véc tơ dữ liệu;
 - p: véc tơ có cùng chiều dài với x chỉ xác suất của phân phối cần kiểm chứng.

Kiểm định phân phối chuẩn

• Hàm shapiro.test dùng kiểm định một tập dữ liệu có tuần theo phân phối chuẩn hay không dựa trên kiểm định Shapiro–Wilk được đưa ra bởi Samuel Shapiro và Martin Wilk vào năm 1965, chi tiết có thể tham khảo tại:

http://en.wikipedia.org/wiki/Shapiro%E2%80%93Wilk test

shapiro.test(x)

x là véc tơ dữ liệu cần kiểm định.

• Hàm jarque.bera.test trong gói tseries theo kiểm định Jarque—Bera được giới thiệu bởi Carlos Jarque và Anil K. Bera. Kiểm định Jarque—Bera kiểm định phân phối chuẩn dựa trên hệ số bất đối xứng skewness và hệ số độ nhọn kurtosis, chi tiết có thể tham khảo tại:

http://en.wikipedia.org/wiki/Jarque%E2%80%93Bera test

jarque.bera.test(x)

x là véc tơ dữ liệu cần kiểm định.

Tương quan và hồi quy

Hàm trong hồi quy tuyến tính/tương quan

Hàm	Kết quả về	Ghi chú
cor	Hệ số tương quan tuyến tính mẫu	
cor.test	Kiểm định hệ số tương quan tuyến tính	
plot	Biểu đồ tán xạ	
lm	Phương trình (đường) hồi qui mẫu	
abline	Vẽ thêm đường hồi quy mẫu vào tập điểm	
summary	Tổng hợp những kết quả trong MH hồi quy	
confint	Khoảng tin cậy cho hệ số hồi quy tổng thể	
predict	Dự báo trong hồi quy	
glht	Kiểm định tổ hợp tuyến tính hệ số hồi quy	Gói multcomp

Hệ số tương quan

- Tính hệ số tương quan tuyến tính mẫu: cor(x, y)
 - x, y: véc tơ dữ liệu về hai biến.
- Kiểm định hệ số tương quan tổng thể cor.test(x, y, alternative)
 - -x, y: véc tơ dữ liệu về hai biến;
 - -alternative : giống z.test.

Hàm hồi quy

Vẽ biểu đồ tán xạ:
plot(x, y) hoặc plot(y~x)
- x, y: véc tơ dữ liệu về hai biến.

- Ước lượng hệ số trong mô hình hồi quy theo OLS lm(y ~ x, data)
 - x, y: hai vec tơ dữ liệu của biến độc lập và biến phụ thuộc tương ứng;
 - data: bảng dữ liệu chứa dữ liệu của hai biến.

Hàm hồi quy

- Tổng hợp những thông tin trong mô hình hồi quy summary(lm(y~x))
- Khoảng tin cậy hệ số hồi quy confint(object, level = 0.95)
 - object: mô hình hồi quy;
 - level: độ tin cậy.

Kiểm định tổ hợp tuyến tính hệ số hồi quy

glht(model, linfct, rhs, alt)

- model: mô hình hồi qui;
- linfct: ma trận A trong giả thuyết H_0 : AB = b;
- rhs: véc tơ cột b trong giả thuyết H_0 : AB = b;
- alt: xâu kí tự chỉ giả thuyết đối, có thể là "less", "greater", "two.sided".

Hàm dự báo trong hồi quy

predict(object, newdata, interval, level)

- object: mô hình hồi qui.
- newdata: giá trị của biến độc lập (dạng bảng) để dự báo cho biến phụ thuộc;
- interval: xâu kí tự chỉ kiểu dự báo,
 - "none": ước lượng điểm cho Y, mặc định;
 - "confidence": UL cho KTC cho kỳ vọng của Y;
 - "prediction": UL cho khoảng dự báo của Y;
- level: độ tin cậy của khoảng ước lượng, mặc định là 0.95.

